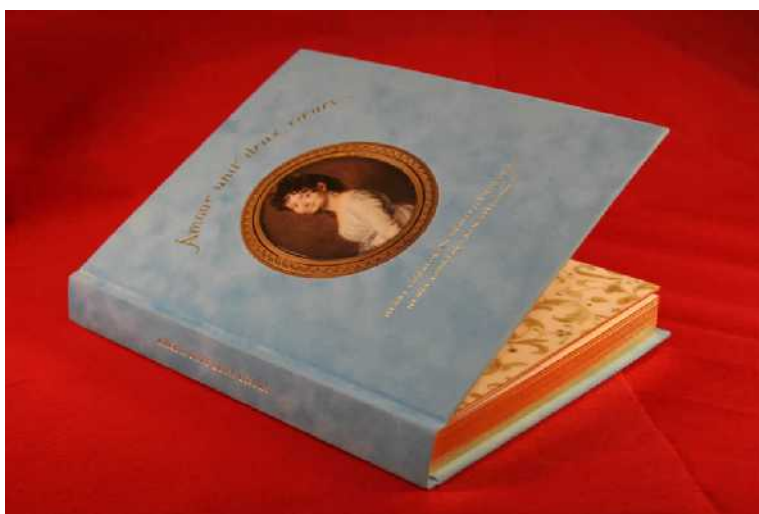


Aarre samettikansissa - ”Amour unit deux cœurs – Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma, Henry Lönnfors miniatyrsamling”

Sanna Eldén-Pehrsson

Turun taidemuseo sai vuonna 2004 lahjoituksena kokoelman pienoismaalauksia ja avasi niistä kootun näyttelyn 18.9.2009. Siinä esiteltiin ensimmäistä kertaa lahjoittaja Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma. Kokoelmasta, lahjoituksesta ja lahjoittajasta julkaistiin kirja.

Amour unit deux cœurs: Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma – Henry Lönnfors miniatyrsamling. Toimittanut Mia Haltia. Valokuvat Vesa Aaltonen. Käännökset Camilla Ahlström-Taavitsainen, Erik Miller, David Miller. Turun taidemuseon julkaisuja, Turun taidemuseo Turku 2009. 206 s.



Kuva 1: Amour unit deux cœurs – Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma, Henry Lönnfors miniatyrsamling. Kuva Sanna Eldén-Pehrsson.

”Amour unit deux cœurs – Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma, Henry Lönnfors miniatyrsamling” esittelee lahjoitetut pienoismaalaukset ja niistä Turun taidemuseoon tehtyä miniatyyrinäyttelyä. Kirjan artikkelit käsittelevät lahjoituskokoelman syntymiseen ja sisältöön vaikuttaneita taustoja ja kertovat lahjoittajasta taide-elämän vaikuttajana.

Oikeustieteen tohtori Henry Lönnforsin elämästä on kirjoitettu pienoiselämäkerta. Elämäntarinan kertoo ystävän suulla Heinolan kaupunginmuseon johtaja Kari-Paavo Kokki. Intohimoinen keräilijä ei varmaan voisi toivoa kauniimpaa tapaa muistaa rakasta harrastustaan: Kokki rakentaa kertomuksen kokoelman karttumisen historialle ja kertoo läpi elämän jatkuneen keräilyharrastuksen

tuottamasta ilosta. Pitkäaikaisen ystävyuden aistii lämpimästä ja alaa tuntevasta artikkelista.

Kannatti vilkaista kirjan viimeisille sivuille, sillä lopussa oli herkkupala: helppolukuinen luettelo lahjoituskokoelman teoksista. Sen avulla miniatyyreihin tutustuminen oli kuin suklaakonvehtien maistelemista kauniista rasiasta. Christian Hoffmannin suunnittelemasta listauksesta sai hyvän yleiskuvan, mitä makuja olisi tarjolla. Kun sitten paneutui lukemaan kirjaa sen pohjalta, oli helppo päästää nauttimaan artikkelien sisällöstä. Mietin kuitenkin, että miniatyyritaiteelle ominaisen mittakaavan vuoksi olisi kerrankin voinut käyttää luonnollisissa koossa olevia kuvia rinnakkain suurennosten kanssa. Mahdollisuutta ei oltu hyödynnetty listan kuvankäsittelyssä.



Kuva 2: Tuntematon ranskalainen taiteilija, Miehen muotokuva, 1800-l alku, akvarelli ja guassi norsunluulla. 4,8 x 3,9 cm (valomitta). Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma, Turun taidemuseo. Kuva lehdistökuvaa.



Kuva 3: Kääntöpuolella orvokki, joka on osittain maalattu ja osittain muotoiltu hiuksista sekä teksti "À moi". Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma, Turun taidemuseo. Kuva lehdistökuvaa.

Kirjan rakenne on onnistunut, se sai Henry Lönnforsin lahjoituskokoelman elämään. Artikkelit tukivat toisiaan ja niiden järjestys oli miellyttävällä tavalla asiatietoja syventävä. Kustavilaisesta ajasta kiinnostunut saa avata innostavan kirjan, joka kuljettaa pohjoismaisen uusklassismin ilmapiiriin: kokoelman monet pienoismaalaukset ovat ruotsalaisia ja juuri 1700-luvun lopulta ja 1800-luvun alusta. Ajanjakson mainitaan olevan ruotsalaisen miniatyyrimaalauksen kulta-aikaa. Kokoelmaa täydentävät vielä keskieurooppalaiset miniatyyrit, joista osan kerrotaan olevan 1600-luvulta.

Lahjoitus ja museo

Kirjassa kuvataan museonhoidon arkipäivää, niin hyvässä kuin pahassa. Kirjassa kerrotaan paitsi persoonallisesta kokoelmasta, kerääjän innostuneisuudesta ja asiantuntijuudesta, myös kokoelman museoinnin vaikutuksesta sen karttumiseen ja hoitoon.

Henry Lönnfors oli määrännyt jälkisäädöksessään, että osa lahjoitukseen liittyneen rahaston pääoman vuosittaisesta tuotosta käytetään miniatyyrikokoelman kartuttamiseen. Turun Taideyhdistyksen hallitus päätti kuitenkin keväällä 2007, että rahaston pääoman tuotto käytetäänkin uushankintojen sijasta miniatyyrien konservointiin. Kirjasta ei käy ilmi taustoja lahjoittajan

toivomuksesta poikkeamiseen, paitsi muutamien pienoismaalausten konservointitarpeen osalta. Lahjoituksen määräys miniatyyrien hankkimisesta saattoi esimerkiksi poiketa kartunapolitiikan linjauksista. Museo on laitos ja noudattaa kokoelmapolitiikkaansa.

Oli rohkea päätös muuttaa jälkisäädöksen määräystä rahaston tuoton käyttämisestä eri tavalla, kuin mitä lahjoittaja oli tarkoittanut. Erikoisen tilanteesta tekee vielä se, että lahjoittaja oli erityisen perehtynyt asiaan liittyvään juridiikkaan ja tunsii museon toimintaa vuosikymmenien ajalta. Kokoelmien hoito oli kaikille osapuolille tuttu asia, myös silloin kun lahjoitus otettiin vastaan.

Asiantuntijuutta ja taustatyötä

Joskus on vaikea ilmaista korkeaan osaamiseen liittyvän ammattikielen termejä yleistajuisesti. Lukijaa voisi kuitenkin huomioida ja käyttää virkaveljien viljelemiä sanontoja varoen. Jos erikoiskieltä ei juuri käytetä oman tutkimusalan ulkopuolella, voisi miettiä sen korvaamista toisenlaisilla ilmaisuilla.

Tieteen ja tutkimuksen kieleen on päässyt pesiytymään anglismeja, vaikka niillä on useimmiten vastineita. Museologisen tiedon esittämiseen voi tulla helposti myös maneeereja. Esimerkiksi valitulle kohderyhmälle tarkoitettujen luettelointitietojen tiivis esitystapa voi heijastua tahattomasti muuhun kirjalliseen ilmaisuun.

Kirjan toimittamisen voi katsoa toimivan siltana asiantuntijan ja lukijakunnan välillä. Artikkelien työstäminen ei ole turhaa. Viimeistely kieli antaa edustavan ajankuvan vuosiksi eteenpäin. Voi kuluu vuosikymmeniä, ennen kuin aiheeseen taas palataan.

Maalaukset ja näkymättömät kehykset

Miniatyyrit nähdään taidemuseoympäristössä jännittävällä tavalla, tarkkarajaisina taideteoksina. Niitä ympäröivä käsin kosketeltava kulttuurihistoria, kehystys, häivytetään lähes näkymättömäksi. Vaikka pienoismaalauksille oli ominaista, että niitä käytettiin – nimenomaan käytettiin, museoituina niitä kuvaillaan litteinä maalauspintoina. Henry Lönnforsin kokoelman miniatyyreissä on ilmeisesti ollut (yhtä poikkeusta lukuun ottamatta?) kaikissa kehykset tai esimerkiksi korukäyttöön viittaavat ripustuslaitteet. Silti miniatyyreistä kerrottaessa niihin kiinnitetään niukasti huomiota.



Kuva 4: Tuntematon ruotsalainen taiteilija, Miehen muotokuva, noin 1760-l, akvarelli ja guassi paperille. 5,5 x 7,6 cm (valomittana). Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma, Turun taidemuseo. Kuva lehdistökuvana.



Kuva 5: Kääntöpuolella tukena pelikortti. Henry Lönnforsin miniatyyrikokoelma, Turun taidemuseo. Kuva lehdistökuvana.

Jo pienoismaalauksen mittakaavan takia sen kehystys on tärkeä ja näkyvä elementti. Kirjassa kerrotaan jonkun verran miniatyyrien käytöstä, ja siitä miten pienoismaalauksia on ollut koristeena tasokkaissa käyttöesineissä. Myös ilmiön taustasta kerrotaan yleisemmin. Silti voisi ajatella keräilijän itsensä nähneen miniatyyrit myös taidekäsityötä ja ajankuvaa sisältävinä kokonaisuuksina ja arvostaneen niitä sellaisina kuin ne olivat. Vaikuttaisi siltä, että Lönnforsin kokoelmaan keräämät miniatyyrit ovat säilyttäneet alkuperäisen asunsa vuosisatojen takaa. Sekin kertoo kokoelman tasokkuudesta ja sen kertomasta ainutlaatuisesta kulttuurihistoriasta.

Turun yliopiston museologian oppiaineessa toimiva kirjoittaja on FM (taidehistoria) ja kansatieteen jatko-opiskelija, joka tutkii kustavilaisen ajan julkista rakentamista.